

Makalenin Türü: Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi: 03.10.2023
Kabul Tarihi: 09.11.2023

Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihi Mekânlarda Yaratıcı Drama ile Öğretim Teaching with Creative Drama in Historical Places in Social Studies

Ahmet Utku ÖZENSOY*

Abstract: Creative drama is the actions and animations of the participant individuals based on their personal, original, creative inventions, opinions, thoughts, memories, and knowledge, without being dependent on a pre-prepared text. The aim of the study is to reveal how effective social studies teaching is done with creative drama in historical places from various research. The design of the study was arranged according to the qualitative research method. In qualitative research, survey model was utilized. The use of creative especially in social studies; drama in historical places, museums, and out of school settings, master's and doctoral theses, experimental research, and articles on the teaching of social studies and history-related topics in out-of-school settings have been studied and evaluated. It is very important for social studies courses to be given in historical places such as bridges, inns, caravanserai, palace, mansion, mosque, museum, cemetery, battlefield, etc. Because the use of authentic and real places for effective teaching of social studies course from past to present in a continuous and changeable manner is a very important factor in increasing academic success, attitudes and skills towards the course, as stated in the sources. It can be concluded that conducting social studies teaching in historical places increases academic achievement, attitude and perception towards the course, and skills. Since drama and social studies teaching in historical places is a unique subject, masters and doctoral theses can be prepared on this subject at different levels. The effect of this approach on academic achievement, attitude, historical empathy, and communication skills can be investigated with quantitative research methods with teacher candidates, social studies teachers and students. In addition, theses about students and teacher candidates can be made with action research.

Öz: Yaratıcı drama önceden hazırlanmış bir metne bağlı kalmadan katılımcı bireylerin kişisel, özgün, yaratıcı buluşları, görüşleri, düşünceleri, anıları ve bilgi birikimlerine dayanan eylemleri ve canlandırmalarıdır. Çalışmanın amacı tarihi mekânlarda yaratıcı drama ile etkili sosyal bilgiler öğretiminin nasıl yapıldığını çeşitli araştırmalardan ortaya koymaktır. Çalışmanın deseni, nitel araştırma yöntemine göre tasarlanmıştır. Nitel araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada yaratıcı dramının sosyal bilgiler başta olmak üzere, tarihi mekânlarda, müzelerde, okul dışı ortamlarda kullanımı; sosyal bilgilerin ve tarihle ilgili konuların okul dışı ortamlarda öğretimi hakkındaki yüksek lisans ve doktora tezleri, deneysel araştırmalar ve makaleler incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Sosyal bilgiler dersinin tarihi öğrenme yeri, köprü, han, kervansaray, saray, köşk, cami, müze, mezarlık, savaş alanı vb. gibi mekânlarda ve yerlerde işlenmesi çok önemli bir konudur. Çünkü sosyal bilgiler dersinin geçmişten günümüze değişim ve süreklilik içinde etkili öğretimi için otantik ve gerçek mekânların kullanılması kaynaklarda belirtildiği gibi akademik başarı, derse karşı tutum ve becerilerin artırılmasında çok önemli bir faktördür. Sosyal bilgiler öğretiminin tarihi mekânlarda yapılmasının akademik

* Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, autkum@yahoo.com, Orcid: 0000-0001-6604-5920

başarıyı, derse karşı tutum ve algıyı, becerileri arttırdığı sonuçlarına ulaşılabilir. Tarihî mekânlarda drama ile sosyal bilgiler öğretimi özgün bir konu olduğu için farklı düzeylerde yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanabilir. Öğretmen adayları, sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerle nicel araştırma yöntemleriyle bu yaklaşımın akademik başarıya, tutuma, tarihsel empati ve iletişim becerilerine etkisi araştırılabilir. Bunun yanında eylem araştırmasıyla öğrenci ve öğretmen adaylarıyla ilgili tezler yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, Tarih öğretimi, Drama, Yaratıcı drama, Tarihî mekân

Giriş

Günümüzde bilginin sürekli katlanarak arttığı, toplumun genel ağ, medya ve sosyal medya başta olmak üzere birçok kaynaktan yazılı, görsel ve işitsel bilgilere maruz kaldığı bir dünyada yaşanmaktadır. Bu durumda bilgilerin ezberlenmesinin, bellennesinin, tekrarlanmasının önemi git gide azalmaktadır. Bunun yerine bilginin kavranması, yeni durumlarda kullanılması, analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve yeniden oluşturulması gibi unsurlar ön plana çıkmaktadır. Bunun yanında eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme, araştırma yapma, karar verme gibi becerilerin kazanılması daha da önem kazanmaktadır. Eğitim dünyasında uzun süredir yaşanan bu değişim sosyal bilgiler dersinin önemini daha da arttırmıştır. Çünkü sosyal bilgilerin disiplinler arası mantığı, üst düzey becerilerin kazandırılmasında büyük imkânlar sunmaktadır.

Barth (1991) sosyal bilgileri önemli toplumsal durumlarda vatandaşlık anlayışının gerektirdiği bilgi, değer ve becerileri uygulamak amacıyla sosyal ve insani bilimlerin kavramlarını birleştiren disiplinler arası bir alan olarak tanımlamıştır. Bu bilimlerin kavramlarını kaynaştıran sosyal bilgiler, insanlara pratik yurttaşlık becerilerini kazandırmayı hedefler. Barr, Barth ve Shermis (1977) ise sosyal bilgilerle vatandaşlık eğitimi arasında bir paralellik kurarak sosyal bilgileri vatandaşlık eğitimi için insani bilgi ve deneyimleri birleştiren bir alan olarak ifade etmişlerdir. ABD’de (Amerika Birleşik Devletleri) Sosyal Bilgiler Millî Konseyi (NCSS 1994) sosyal bilgiler kavramını, vatandaşlık yeterliliklerini desteklemek amacıyla sosyal ve insani bilimleri kaynaştıran bir alan olarak görmektedir. NCSS (1994) sosyal bilgileri doğa ve insani bilimler ile matematikten kendine özgü bilgilerin yanı sıra felsefe, sosyoloji, sosyal psikoloji, psikoloji, arkeoloji, antropoloji, tarih, coğrafya, hukuk, siyaset, din, iktisat gibi disiplinlerden yararlanan sistematik ve disiplinler arası bir çalışma alanı olarak tanımlamıştır.

Doğanay (2002) sosyal bilgileri vatandaşlık eğitimi olmasının yanı sıra sosyal bilgilerin bireyin doğal ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu çerçevesinde disiplinler arası bir anlayışla ele aldığını vurgulamaktadır. Bunun yanında Doğanay (2002) dünyanın küreselleşmekte olduğunu belirterek sosyal bilgilerin kendi aklıyla düşünebilen, demokratik değerlere ve becerilere sahip yurttaşlar yetiştirmeyi hedefleyen bir alan olduğunu ifade etmektedir.

Sosyal Bilgiler 2005 Programı’nda sosyal bilgilerin farklı unsurları vurgulanmıştır. Programda sosyal bilgilerin bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olmayı amaçladığı ifade edilmiştir. Bunun için sosyal bilgilerin siyaset, hukuk, tarih, ekonomi, sosyoloji, tarih gibi sosyal bilimlerle yurttaşlık konularını yansıttığı, öğrenme alanlarının ünite altında birleştirildiği, insanının fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini dün, bugün ve yarın bağlamında incelendiği belirtilmiştir. Bunun yanında sosyal bilgilerin toplu öğretim esasından yola çıkılarak oluşturulmuş bir ders olduğu vurgulanmıştır. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda ise sosyal bilgilerin coğrafya, yurttaşlık, tarih olarak

ayrı ayrı değil disiplinler arası bir anlayışla ele alınması ve işlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Çağımızda Endüstri 4.0 ile bilimde, teknolojiye, ticarete, tarımda, sanayide, eğitimde, ulaşımda, iletişimde, tıpta vb. gelişim ve değişim süreci hız kazanmıştır. Her alanda meydana gelen bu gelişim ve değişim süreci insanlığa büyük fırsatlar sunmaktadır. Bütün değişim ve gelişim süreci, bireyden beklenen bilgi, beceri, değer, tutum gibi unsurlarda değişikliğe yol açmıştır. Ağırlıklı olarak bilgini aktarılması esaslı eğitim ve öğretim anlayışı, büyük oranda terk edilmiştir. Bilişsel alan taksonomisinde yer alan kavrama ve daha üst düzey basamaklarındaki bilişsel yeterlilikler ön plana çıkmıştır.

Günümüzde bilginin aktarılması yerine, üretilmesi, farklı biçimlerde ifade edilmesi, analiz edilmesi, yeni durumlara uyarlanması, eleştirel değerlendirilmesi, problemlerin çözümünde kullanılması önemli hâle gelmiştir. Modern eğitimden beklenen eleştirel, yenilikçi düşünme, kendi kararlarını verme, araştırma yapma, problem çözme gibi üst düzey düşünme becerilerini edinmesidir. Bunun yanında bireylerden millî ve evrensel değerleri benimsemeleri beklenmektedir. Sosyal bilgiler öğretiminde gerek üst düzey beceriler gerekse de millî ve evrensel değerleri kazanmada sosyal bilgiler dersinin bizatihi gerçek mekânlarda uygulamalı ve yaratıcı drama ile ele alınması büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın sosyal bilgiler öğretimine bu bağlamda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tarihî mekânlar, kültürü geçmişten günümüze yansıtan en önemli unsurlar arasındadır. Bundan dolayı toplumsal kimliğin oluşumunda tarihî mekânların çok önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bunun yanında tarihî mekânlar, vatan ve millet sevgisi gibi değerlerin oluşumunda etkilidir. Ayrıca tarihî mekânlar birlikte yaşama kültürüne de hizmet eder.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Programı'nda (2018) tarihî mekânların kullanılmasına dikkat çekilmiştir. Programda okul dışı öğrenmelere önem verilmesi gerektiği belirtilerek bu öğrenmelerin okulun bahçesinden başlayarak okulun çevresindeki pazar yerleri, müzeler, sergiler, resmî kurumlar, sivil toplum kuruluşları, fabrikalar, iş yerleri, arkeolojik sit alanları ile anıt, han, kervansaray, savaş yerleri gibi tarihî mekânlarda olabileceğine değinilmektedir. Bunun yanında müze, tarihî mekân gibi yerlere sanal gezilerin de düzenlenebileceği belirtilmektedir. Sosyal bilgiler dersinde ise tarihî konuların, tarihin yaşandığı otantik mekân ve yerlerde öğretiminin yapılması birçok açıdan etkilidir. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda tarihî mekânların kullanılmasının önerilmesi sosyal bilgiler dersinin bu mekânlarda yapılmasına katkıda bulunan bir unsurdur.

Ata (2002) tarihî mekânları tarihî yapılar, müze kentler ve savaş alanları olmak üzere üçe ayırmaktadır. Ata'ya (2002) göre tarihî mekân, tarihî yapı ya da yapılar topluluğu ile eski yerleşim yerleri ya da savaş meydanları olabilir. Ata (2002) öğretmenlerin derslerini işlerken müze ve tarihî mekân gezilerini kullanmalarını önermiştir.

Yeşilbursa (2008) öğrenci merkezli bir yöntem olan tarihî yerlerdeki öğretimin öğrencileri araştırmaya ve düşünmeye yönlendirdiğini ifade etmektedir. Bu öğretimin bireylerin kavrama, analiz ve değerlendirme yeteneklerini geliştirdiğini, geçmişle bağ kurarak ve yaşayarak öğrenmelerini sağladığını belirtmektedir. Bunun yanında tarihî yerlerdeki öğretimin tarihle ilgili konuların zevkli bir şekilde öğrenilmesini sağladığı düşünülmektedir.

Şimşek (2003) öğrencilerin kavramları anlayabilmelerinin ve tarihî doğruları kavrayabilmelerinin gözlem, araştırma, analiz doğrultusunda tarihî mekân ve yerlerde yapılacak çalışmalara bağlı olduğunu vurgulamaktadır. Bu şekilde öğrenciler hem somut öğrenme yaşantılarıyla karşılaşacak hem de eleştirel düşüncelerine olanak verilecektir.

İnci San ve Ömer Adıgüzel yaratıcı drama yönteminin eğitimde kullanılmasının önünü açan iki bilim insanıdır. Bundan dolayı yaratıcı drama ile ilgili teorik çerçevenin oluşturulmasında bu iki bilim insanının çalışmalarından yararlanılmıştır.

Adıgüzel (2017) yaratıcı dramanın eğitimde gittikçe daha fazla önem kazandığını ifade ederek yaratıcı dramanın bireylerin kendi hayat deneyimlerinden ve yaşantılarından yararlanarak bir hedefin, düşüncenin, duygunun doğaçlama, dramatizasyon, rol oynama gibi yöntemlerin kullanılarak canlandırılması olduğunu belirtmektedir. Adıgüzel'e (2006) göre bu canlandırmada oyunların karakteristik özelliklerinden faydalanılır. Drama lideri ya da eğitmeni eşliğinde belirli bir mekânda çalışmanın hedefine ve grubun yapısına uygun şekilde yaratıcı drama süreci yapılır. Genel olarak eğitim ve öğretimde kullanılan yaratıcı dramanın aşamalarını Adıgüzel (2006) üç boyutta açıklamıştır:

I. Hazırlık-Isınma

II. Canlandırma

III. Değerlendirme-Tartışma

İlk aşama olan hazırlık ve ısınma vücudun harekete geçtiği, beş duyunun eş zamanlı işe koşulduğu, grup dinamiğini kazandırmak amacıyla içe dönük, güven kazancı, uyum sağlayıcı çalışmaların yapıldığı etkinliklerdir. Bu aşamanın diğerlerinden farkı kuralların belli olmasıdır ve kuralları liderin belirlemesidir. Sürecin başlangıcı olduğu için iletişim ve etkileşim sağlayıcı faaliyetler yapılır. Giriş niteliğinde doğaçlama, oyun, rol oynama gibi etkinlikler ortaya konur. Bu etkinliklerin yapılmasındaki hedef sonraki drama çalışmalarına, yaşantılarına ve süreçlerine katılımcıları hazırlamaktır. Adıgüzel (2006) bu aşamada ayrıca canlandırılacak konunun tespit edildiğini, katılımcılara verildiğini, grupların oluşturulduğunu ve bireysel canlandırmanın planlandığını belirtmektedir. Gruplar lider tarafından dörderli ya da beşerli olarak oluşturulur ve sonraki aşamaya hazırlanılır.

İkinci aşama canlandırmadır. Bu aşamada canlandırılacak konu bağlamında doğaçlama, rol oynama gibi teknikler uygulanır. "Yaratıcı drama çalışmalarındaki tüm yaşantılar, paylaşımlar, değerlendirmeler bu aşamada yapılan oluşum çalışmaları ile oluşan canlandırmalara, sonuçlarına ve bireyde bıraktığı izlere göre yapılır" (Adıgüzel 2006: 26). Tespit edilen konunun dramatik bağlarını çözmek amacıyla ilgili stratejiler ve teknikler bu aşamada işe koşulur. Canlandırmayı tek birey yapacağı gibi farklı büyüklüklerdeki gruplar da gerçekleştirilebilir.

Yaratıcı drama yönteminde üçüncü aşama değerlendirme ve tartışmadır. Bu aşamada canlandırma çalışmalarındaki sonuçlar ve kazanımlar değerlendirilir. Değerlendirme aşamasında konunun özü, önemi, niteliği ve niceliği ele alınır. Katılımcılar duygu, düşünce ve görüşlerini bu aşamada ortaya koyar. Ardından sonuç, kazanımlar ve yeni oluşumlar üzerinde tartışma yapılır.

San'a (1998) göre yaratıcı drama önceden hazırlanmış bir metne bağlı kalmadan katılımcı bireylerin kişisel, özgün, yaratıcı buluşları, görüşleri, düşünceleri, anıları ve bilgi birikimlerine dayanan eylemleri ve canlandırmalarıdır. San (1990) yaratıcı dramayı rol

yapma, doğaçlama gibi dramatisasyon tekniklerini kullanarak grup çalışmasında bireylerin bir olay, durum, düşünce, davranış ya da öğretim birimini gözlem, deneyim, duygu, düşünce ve yaşantıların oyunlarla anlamlı hâle getirilerek canlandırılması şeklinde tanımlamaktadır. Yaratıcı dramın amaçları şunlardır (Adıgüzel 2017):

- Yaratıcılığı ve hayal gücünü geliştirme
- Kendini tanıma, gerçekleştirme ve başkalarıyla iletişim becerisini geliştirme
- Demokratik tutum ve davranış geliştirme
- Estetik davranışlar geliştirme
- Eleştirel ve bağımsız düşünebilme becerisini geliştirme
- İş birliği yapabilme-birlikte çalışma becerisi geliştirme
- Sosyal duyarlılık yaratma
- Duygusunun sağlıklı bir biçimde boşalımı ve kontrolü
- Dil gelişimi, sözel ve sözel olmayan ifade becerisi geliştirme

Adıgüzel (2006) çoklu zekâ çalışmalarında, yapılandırmacı yaklaşımda, yaratıcılığı geliştirmede, bilgi edinme yollarını öğretmede, sağlıklı ve uyumlu kişilik gelişimini sağlamada, öğrenciyi pasif öğrenme ortamlarından uzaklaştırıp etken ortamlarda öğrenmesini sağlamada yaratıcı dramın önemine değinmiştir. Bundan dolayı yaratıcı dramın birçok dersle birlikte sosyal bilgilerde de kullanılabileceğini ifade etmiştir. McCaslin(2016) yaratıcı dramın hedeflerini şu şekilde belirtmektedir:

- Estetik gelişim
- Eleştirel düşünme
- İş birliği içinde üretme
- Ortak çalışma
- Sosyal gelişim
- Değerleri keşfetme ve benimseme
- Değerleri geliştirme

Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanımı yeterli düzeyde değildir. Bunda en önemli nedenler arasında yaratıcı drama hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması ve yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde nasıl kullanılacağı bilinmemesi gelmektedir. Ayrıca sosyal bilgiler dersinde tarihî mekânlarda yaratıcı drama ile ilgili araştırmaların sayısı yetersizdir.

Çalışmanın amacı tarihî mekânlarda yaratıcı drama ile etkili sosyal bilgiler öğretiminin nasıl yapıldığını çeşitli araştırmalardan ortaya koymaktır.

Yöntem

Çalışmanın deseni, nitel araştırma yöntemine göre tasarlanmıştır. Nitel araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Karasar'a (1998: 59) göre tarama modeli "geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi" amaçlar. Tarama modeli var olan ya da tarihte var olmuş durumları olduğu gibi anlamaya ve betimlemeye hedefler. Kaptan'a (1991) göre betimsel yöntem "mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak durumlar arasındaki etkileşimi hedef alır."

Çalışmada yaratıcı dramın sosyal bilgiler başta olmak üzere, tarihî mekânlarda, müzelerde, okul dışı ortamlarda kullanımı; sosyal bilgilerin ve tarihle ilgili konuların okul

dışı ortamlarda öğretimi hakkındaki yüksek lisans ve doktora tezleri, deneysel araştırmalar ve makaleler incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bunun yanında drama ve yaratıcı drama ile ilgili çalışmalar da ele alınmış ve sosyal bilgilerin tarihî mekânlarda öğretiminin nasıl yapılacağı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Verilerin analizinde drama, yaratıcı drama, okul dışı ortamlarda sosyal bilgiler ve tarihle ilgili konuların öğretimi hakkındaki çalışmalar doküman incelemesi yoluyla ele alınmıştır. Doküman incelemesinde yazılı kaynaklar araştırılmış, incelenmiş, analiz edilmiş, sosyal bilgilerde okul dışı ortamlarda öğretimi açısından değerlendirilmiş ve konuyla ilgili öneriler ortaya konulmuştur.

Araştırma Etiği

“Yaratıcı Drama ile Sosyal Bilgilerde Tarihî Mekânlarda Öğretim” başlıklı bu makale özgün bir çalışmadır. Çalışmada araştırma ve yayın etiğine uygun hareket edilmiştir. Makale kapsamında yararlanılan bütün kaynaklar hem metin içinde hem kaynakçada gösterilmiş, incelemeden elde edilen veriler nesnel bir bakış açısıyla yorumlanmaya çalışılmıştır. Alıntılar bilimsel kurallara uygun olarak yapılmıştır. Ayrıca alışma bir intihal programında taranmıştır.

Bulgular

Sosyal bilgiler öğretiminde tarihî mekânların kullanımıyla ilgili yapılan araştırmalarda sosyal bilgiler öğretiminde tarihî yerlerin ve mekânların kullanılmasının öğrenmeyi pozitif yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Gökkaya ve Yeşilbursa (2009) sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel mekânların kullanımının ders başarısını olumlu etkilediğini ortaya koymuşlardır.

Dönmez ve Yazıcıoğlu (2013) yaptıkları araştırmada öğrenciler tarihî yerleri gezmelerinin ders öğrenmelerini pozitif etkilediğini, konuyu öğrenmelerine yardım ettiğini, sadece ders kitabına bağlı kalınan derslerde ise sıkıldıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında sosyal bilgiler dersinin tarihî yerlerde işlenmesinin dersi zevkli ve eğlenceli hâle getirdiğini, bundan dolayı sosyal bilgiler dersinin tarihî yerlerde işlenmesini istediklerini ifade etmişlerdir.

Üztemur, Din ve Acun (2018) sosyal bilgiler öğretiminde müze ve tarihsel yer kullanımının öğrencilerin sosyal bilgiler algılarını olumlu yönde etkilediğini bulmuşlardır. Safran ve Ata (2006) ise tarihî yerlere düzenlenecek alan gezilerinin bilgi ve becerileri arttırmadaki önemini vurgulamışlardır.

Avcı ve Öner (2015) araştırmalarında bütün öğretmenlerin tarihsel yerlerde öğretimi önemli bulduklarını, bu yerlerde hangi konularda öğretim yapabileceklerini ve tarihî mekânlarda öğretimin öğrencilere kazandıracığı yararları bildiklerini ortaya koymuşlardır. epni ve Aydın (2015) yaptıkları araştırmada “sosyal bilgiler öğretmenleri, sınıf dışı okul ortamlarının sosyal bilgiler öğretimine olumlu katkı sağlayabileceğini belirtmişlerdir. Öğretmenler bu ortamların, yaparak yaşayarak öğrenmelere olanak sunduğunu, öğrencilerde etkili öğrenmeler sağladığını ve bilgiyi somutlaştırdığını belirtmişlerdir.”

Dikyol, İnce ve Usta (2011) öğretmen adaylarının, tarihî mekân ve tarihî eserlere ilişkin olumlu görüşlere sahip olduklarını ortaya çıkarmışlardır. Bunun yanında Öner’in (2015) yaptığı çalışmada öğretmenlerin “öğretiminin gerçekleştirilebileceği mekânlar

hakkındaki farkındalıklarının sınırlı olduğu ve okul dışı tarih öğretiminin içeriği hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları” ortaya konmuştur. Bundan dolayı sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihî mekânlarda yapılan öğretim hakkında eğitim edinmeleri gerektiği söylenebilir.

Akhan’a (2009) göre yaratıcı dramanın amaçları arasında özgüven kazandırma, karar verme becerisini, hayal gücünü, duygu ve düşüncelerini geliştirme gelmektedir. Bunun yanında yaratıcı drama hem öğrenciler hem de öğretmenler için farklı bakış açıları kazanma, empati kurma ve düşünmeye yardımcı olan etkili bir öğrenme yöntemidir. Üstündağ (2012) yaratıcı drama sürecinin içinde olan birey, farkına bile varmadan duyularını eğitirken aktif bir katılımcı olarak öğrenme sürecinin içinde yer alır.

Kaf (2017) yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler öğretiminde etkili olduğunu ve sosyal bilgilerin içeriğinin çoğunluğunda işe koşulabileceğini ifade etmektedir. Bunun yanında sosyal bilgiler dersi ve yaratıcı dramanın içeriklerinin birbirleriyle uyumlu olduğunu belirtmektedir.

Sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama etkili bir öğrenmenin gerçekleştirilmesine yardımcı olur. Yaratıcı dramanın sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasıyla oyunlar, ders öğretiminin içine çekilir. Yaratıcı dramayla öğrenci sosyal bilgiler dersinde öğrendikleri ve yaşadıkları arasında bağlantı kurar. Bunun yanında öğrenci, grupların çalışmalarına katılır. Kendisi bizatihi işin içinde olduğundan sürecin bir parçası görür. Öğrenilecek konuya motivasyonu artar. Bundan dolayı derse ilgi yoğunlaşır. “Eğlenerek öğrenme, motivasyonu arttıracak, istenerek ve bizzat içinde yer alınarak oluşturulan bir süreç de öğrenmenin niteliği ve kalıcılığına olumlu etkilerde bulunacaktır” (Kabapınar, 2007,s.145).

Sever, Yalçinkaya ve Mazman (2009) sosyal bilgilerde dramatizasyon yönteminin öğrencinin etkin olduğu, ilgi çekici ve öğrenmeyi eğlenceli hâle getiren bir yöntem olduğunu ifade etmektedirler. Sosyal bilgilerin yanı sıra tarih konularının öğretiminde de drama, öğrenciyi aktif duruma getirmeye, öğrencinin yaparak ve yaşayarak öğrenmesini sağlamaya yardımcı olur. Bunun yanında tarihsel olayları dramatize ederken öğrencilerin tarihsel kahramanlar gibi davranmaları, onlarla empati kurmaları tarihî olayları sebep-sonuç ilişkisi içinde daha iyi kavranmalarını sağlar. Morris (2004) sosyal bilgiler öğretiminde dramanın kullanılmasının konuların öğrenilmesinde ve düşünme becerilerinin geliştirilmesinde oldukça yararlı olduğunu ifade etmektedir.

Drama, düşünme, yorumlama, algılama, dinleme ve konuşma yeteneklerinin etkili bir şekilde gelişmesi açısından öğrencilere olumlu faydalar sağlar (Çelikkaya 2014). Drama yönteminin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının öğretiminde verimli ve etkili olduğu görülmüştür (Pektezel 2017). Öğrenciler, yaratıcı dramanın dersleri çok eğlenceli ve zevkli hâle getirdiğini, derslerde sıkılmadıklarını ve derse katılımın daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir (Nayci ve Adıgüzel 2017). Drama yöntemi öğrencilerin sosyal becerilerini, sosyal kurallara uyumunu ve beğenilirliklerini artırmaktadır (Yılmaz 2013). Yaratıcı drama etkinliklerine katılan öğrenciler hoşgörü ile duygu ve düşüncelere saygı değerlerini ve bu değerlerle ilgili davranışları öğrendiklerini belirtmişlerdir (Zengin 2014).

Ezer ve Aksüt’ün (2018) yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu drama yönteminin yaparak yaşayarak öğrenme, yaratıcı düşünme, kalıcı öğrenme ve iş birliği gibi olumlu yönleri olduğunu, bir kısım öğretmenin drama yönteminin

bazı konuların öğretilmesinde uygun olmadığını belirtmişlerdir. Koç'a (2013) göre öğretmenler drama yöntemini kullanmada kendilerini yeterli görmektedirler. Bunun yanında ya hiç kullanmamakta ya da az kullanmaktadırlar.

Metinnam, Keleşoğlu ve Özen (2015) sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemini yeterli düzeyde kullanmadıklarını ve yöntemin uygulanmasıyla ilgili çeşitli sorunlar yaşadıklarını ortaya çıkarmışlardır. Bunun nedenleri arasında öğretmenlerin hem drama kavramı hem de dramanın sosyal bilgiler dersi öğretiminde kullanımı ile eksik ve yetersiz bilgilere sahip olmalarıdır. Oysa birçok araştırmada yaratıcı drama hem öğrenci başarısını arttırmakta hem de derse karşı olumlu tutum geliştirmede etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaratıcı drama konusunda bilgilencilmeleri, yaratıcı dramayı tarihî mekânlarda nasıl kullanılacağını öğrenmeleri ve uygulama yapmaları önemlidir.

Konuyla ilgili yürütülen projeler ise şunlardır: İlk proje yaratıcı dramanın müzelerde kullanılmasıyla ilgili bir projedir. Proje metninde amaç "öğretmen adaylarına müze eğitimi hakkında bilgi vermek, aktif bir öğretim yöntemi ve sanat formu olarak yaratıcı dramanın müze eğitiminde nasıl kullanılabilmesine ilişkin örnekler sunmak ve farklı yapıya sahip müzelerdeki uygulama örneklerini paylaşmak" olarak belirtilmiştir. Proje kapsamında eğitimler "Muğla İl Müzesi, Bodrum Su Altı Müzesi, Stratonikeia Antik Kenti ile yine Muğla il sınırında Aydın ilinde yer alan Afrodisias Müzesi"nde yapılmıştır.

"Yaratıcı Drama ile Sınıf Öğretmenlerine Değerler Eğitimi Uygulamaları" başlıklı proje incelenen bir diğer projedir. Projede yaratıcı dramanın sınıfta nasıl yararlandığı, etkinliklerin nasıl planlandığı incelenmiştir. Bir diğer proje "Yaratıcı Drama ile Sınıf Öğretmeni Adaylarına Değerler Eğitimi Uygulamaları"dır. Projeden yaratıcı dramanın sınıf ortamında nasıl kullanıldığı incelenmiştir.

Sosyal bilgiler dersinde drama (Bingöl 2015, Çelikkaya 2014, Ezer ve Aksüt 2017, Kartal 2009, Rüzgâr 2014, Saraç 2015, Yılmaz 2013) ve yaratıcı drama yöntemlerinin (Aykaç ve Adıgüzel 2011, Nayci ve Adıgüzel 2017, Öztürk ve Sarı 2018, Uygungül 2016) kullanılması öğrenci başarısını arttırmaktadır. Araştırmalar drama (Bingöl 2015, Ezer ve Aksüt 2017, Saraç 2015) ve yaratıcı drama (Kaf 2017, Öztürk ve Sarı, 2018, Uygungül 2016) yöntemlerinin sosyal bilgiler dersine karşı tutumu olumlu etkilediğini ortaya koymaktadır. Bunun yanında Pektez (2017) öğrencilerin ve öğrenci velilerinin de drama yöntemi ile ilgili olumlu görüş ve tutuma sahip olduklarını bulmuştur. Sosyal bilgiler dersiyle paralel olarak 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde de yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısını arttırdığı, derse karşı tutumu olumlu etkilediği bulunmuştur (Altıkulaç ve Akhan 2010).

Alan yazın incelendiğinde sosyal bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin dışında farklı sınıf ve derslerde de yaratıcı dramanın tutum, beceri ve akademik başarıda etkili olduğu görülmektedir (Akar Vural 2005, Başçı ve Gündoğdu 2011, Cömertpay 2006, Hamurcu 2009, Karabağ 2014, Malbeği 2011, Okvuran 1993, Okvuran 2000, Üstündağ 1997, Yıldırım, 2011). Araştırma sonuçlarına göre drama ve yaratıcı drama yöntemlerinin sosyal bilgiler dersinin yanında ilk ve ortaöğretimdeki diğer derslerde başarıyı arttırdığını ve derse karşı olumlu tutum geliştirdiği söylenebilir. Bütün bu araştırma sonuçlarının sosyal bilgiler öğretiminde önemli olduğu düşünülmektedir.

Genel olarak bütün bu çalışmalardan sosyal bilgiler öğretiminde tarihî mekânlarda yapılan öğretimin oldukça önemli olduğu söylenebilir. Yukarıdaki çalışmalardan sosyal

bilgiler öğretiminin tarihî mekânlarda yapılmasının akademik başarıyı, derse karşı tutum ve algıyı, becerileri arttırdığı sonuçlarına ulaşılabilir. Bunun yanında bu çalışmalardan müze, tarihî mekân, alan gezilerinin nasıl planlandığı, nasıl yapıldığı ve etkinliklerin nasıl gerçekleştirildiği ile ilgili istifade edilmiştir.

Sonuç

Sosyal bilgiler dersinin tarihî ören yeri, köprü, han, kervansaray, saray, köşk, cami, müze, mezarlık, savaş alanı vb. gibi mekânlarda ve yerlerde işlenmesi çok önemli bir konudur. Çünkü sosyal bilgiler dersinin geçmişten günümüze değişim ve süreklilik içinde etkili öğretimi için otantik ve gerçek mekânların kullanılması kaynaklarda belirtildiği gibi akademik başarı, derse karşı tutum ve becerilerin arttırmasında çok önemli bir faktördür. Bunun yanında sosyal bilgilerin tarihî mekânlarda yaratıcı dramayla öğretilmesi akademik başarıyı arttırmanın yanında öğrenmeyi de ilgi çekici bir duruma sokmaktadır.

Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırmalarının büyük bir kısmının akademik başarı, tutum, beceri ile ilgili deneysel çalışmalar olduğu görülmektedir (Akar Vural 2005, Altıkulaç ve Akhan, 2010, Aykaç ve Adıgüzel, 2011, Başçı ve Gündoğdu 2011, Bingöl 2015, Cömertpay 2006, Çelikkaya 2014, Ezer ve Aksüt 2017, Hamurcu 2009, Kaf 2017, Karabağ 2014, Kartal 2009, Malbeleği 2011, Nayci ve Adıgüzel 2017, Okvuran 1993, Okvuran 2000, Öztürk ve Sarı 2018, Rüzgâr 2014, Saraç 2015, Uygungül 2016, Üstündağ 1997, Yıldırım 2011, Yılmaz 2013). Bazı çalışmaların ise görüş istemeye yönelik nitel çalışmalar olduğu anlaşılmaktadır (Ata 2002, Avcı ve Öner 2015, Başçı ve Gündoğdu 2011, Çepni ve Aydın 2015, Dönmez ve Yazıcıoğlu 2013, Dikyol, İnce ve Usta 2011, Ezer ve Aksüt 2018, Hamurcu 2009, Kaf 2017, Karabağ 2014, Metinnam, Keleşoğlu ve Özen 2015, Okvuran 2000, Öner 2015, Yıldırım 2011). Sadece iki çalışma (Pektezel 2017, Üztemur, Dinç ve Acun 2018) nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması şeklindedir. İlk çalışma ortaokul öğrencileriyle sosyal bilgiler dersindeki tarih konularının drama ile öğretimidir. Bu çalışma sınıf içinde yaratıcı drama ile tarihî konuların öğretimine yöneliktir. Üztemur ve diğerlerinin (2018) çalışmaları ise müze ve tarihî mekânların etkili kullanımıyla ilgilidir. Bu çalışmada da drama ve yaratıcı drama ile öğretim bulunmamaktadır. Yaratıcı drama çalışmalarının eğitimde etkili olması için eylem araştırmalarına daha sık verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Tarihî mekânlarda drama ile sosyal bilgiler öğretimi özgün bir konu olduğu için farklı düzeylerde yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanabilir. Öğretmen adayları, sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerle nicel araştırma yöntemleriyle bu yaklaşımın akademik başarıya, tutuma, tarihsel empati ve iletişim becerilerine etkisi araştırılabilir. Bunun yanında eylem araştırmasıyla öğrenci ve öğretmen adaylarıyla ilgili tezler yapılabilir. Türkiye sınırları dışındaki Osmanlı Devleti'nden kalan tarihî mekânlarda (Balkanlar, Ortadoğu, Kuzey Afrika, Kafkasya) yaratıcı drama ile uygulanabilir.

Kaynakça

Adıgüzel, Ö. (2006). "Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları". *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 17-27.

- Adıgüzel, Ö. (2017). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. (10. Basım). Ankara: PegemA.
- Akar Vural, R. (2005). *Bertolt Brecht'in Öğretici Oyunlarının Eğitimde Drama ve Sahneleme Yöntemleri Temelinde Hazırlanan İki Farklı Programın Ortaöğretim Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Eleştirel Düşünmeye Yönelik Tutumlarına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akhan, N. E. (2009). Yaratıcı Dramanın Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılması, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar. R. Turan, A. M. Sünbül, H. Akdağ (Editörler). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: PegemA, s. 359-385.
- Altıkulaç, A. ve Akhan, N. E. (2010). 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemi ve Altı Şapkalı Düşünme Tekniğinin Kullanılmasının Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 225-247.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve Tarihi Mekanlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin Müze Eğitimine İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Avcı, C. Öner, G. (2015). "Tarihî Mekanlar ile Sosyal Bilgiler Öğretimi: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüş ve Önerileri". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (USBES Özel Sayısı I), 108-133.
- Aykaç, M. ve Adıgüzel, Ö. (2011). "Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 1(19), 297-314.
- Başçı, Z. ve Gündoğdu, K. (2011). "Öğretmen Adaylarının Drama Dersine İlişkin Tutumları ve Görüşleri: Atatürk Üniversitesi Örneği". *Elementary Education Online*, 10(2), 454-467.
- Bingöl, K. T. (2015). *İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Drama Tekniğiyle İşlenmesinin Akademik Başarı, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan: Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cömertpay, B. (2006). *Dramanın Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklarının Dil Edinimine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çelikkaya, T. (2014). "Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Önemi ve Uygulama Örnekleri". *Turkish Studies*, 9(2), 447-470.
- Çepni, O. Aydın, F. (2015). "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sınıf Dışı Okul Ortamlarına İlişkin Görüşleri". *The Journal of Academic Social Science Studies*, 39, 317-335.
- Dikyol, D. Ç., İnce, E. ve Usta, S. (2011). "Öğretmen Adaylarının Tarihi Mekanlara ve Eserlere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi". *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 57-68.
- Dönmez, C. ve Yazıcıoğlu, M. (2013). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Tarihi Mekanların Kullanımının Öğrenci Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi*. IV. Sosyal Bilimler

- Eğitimi Kongresi.
https://www.pegem.net/Akademi/kongrebildiri_detay.aspx?id=106276
 veritabanından 23 Mart 2019'da alınmıştır.
- Ezer, F. ve Aksüt, S. (2017). "5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına, Tutumuna ve Kalıcılığa Etkisi". *The Journal of Academic Social Science Studies, Summer II*, 58, 403-419.
- Ezer, F. ve Aksüt, S. (2018). "Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yönteminin Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri". *Autumn II*, 71, 91-112.
- Gökkaya, A. K. ve Yeşilbursa, C. C. (2009). "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Yerlerin Kullanımının Akademik Başarıya Etkisi". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Bahar 7(2)*, 483-506.
- Hamurcu, H. (2009). "Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları". *Education Sciences NWSA, E Journal of New World Sciences Academy*, 4(4), 1257-1273.
- Kabapınar, Y. (2009). *İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Maya Akademi.
- Kaf, Ö. (2017). "Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgilerde Yaratıcı Drama Dersine Yönelik Tutumları ve Sürece İlişkin Görüşleri". *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 931-947.
- Kaptan, S. (1991). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tekışık.
- Karabağ, G. (2014). "Tarih Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumları". *GEFAD/GUJGEF*, 35(1), 27-46.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 8. Basım. Ankara: Nobel.
- Kartal, T. (2009). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi İlk Çağ Tarihi Konularının Öğretiminde Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koç, İ. (2013). *Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemini Uygulama ve Drama Tekniklerine İlişkin Yeterliliklerinin Belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Malbeği, F. (2011). *Drama Yönteminin Sosyal Bilgiler Dersi Başarısına ve Bilinçli Tüketici Düzeyine Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- McCaslin, N. (2016). *Yaratıcı Drama Sınıf İçinde ve Dışında*. Ankara: Nobel.
- MEB. (2014). *Sosyal Bilgiler 4-5. Sınıf Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Metinnam, İ., Keleşoğlu, S. ve Özen, Z. (2015). "Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri". *Journal*

- of Education and Future*, 0(6), 43-58. <http://dergipark.gov.tr/jef/issue/18638/196719> (Erişim tarihi: 23 Mart 2019).
- Nayci, Ö. ve Adıgüzel, Ö. (2017). “Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi”. *Eğitim ve Bilim*, 42, 349-365.
- Okvuran, A. (1993). *Yaratıcı Drama Eğitiminin Empatik Beceri ve Empatik Düşünme Eğilimlerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Okvuran, A. (2000). *Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumlar*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öner, G. (2015). “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ‘Okul Dışı Tarih Öğretimi’ne İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi”. *Turkish History Education Journal*, 4(1), 89-121.
- Öztürk, T. ve Sarı, D. (2018). “Sosyal Bilgilerde Yaratıcı Drama Kullanımının Öğrencilerin Başarılarına, Tutumlarına ve Öğretimin Kalıcılığına Etkisi”. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(3), 586-605.
- Pektezel, B. (2017). “*Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Tarih Konularının Öğretiminde Drama Kullanımı: Bir Eylem Araştırması*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Rüzgâr, M. A. (2014). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki İpek Yolunda Türkler Ünitesinde Geçen Göç Kavramının Drama Yöntemiyle İşlenmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun: Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Safran, M. ve Ata, B. (2006). *Okul Dışı Tarih Öğretimi, Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler*. Ankara: Gazi.
- San, İ. (1990). “Eğitimde Yaratıcı Drama”. *Ankara Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 573-574.
- San, İ. (1998). “Yaratıcı Drama Çalışmalarının Dünü ve Bugünü”. 2. *Ulusal Çocuk Kültürü Tiyatroda Yaratıcı Drama Dergisi*. Ankara: ÇYDD.
- Saraç, A. (2015). *Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemi Kullanılmasının Tutum, Başarı ve Kalıcılığa Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sever, R., Yalçınkaya, E. ve Mazman, F. (2009). “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Etkili Bir Öğretim Yöntemi: Dramatizasyon”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 155-166.
- Şimşek, A. (2003). *Tarih Öğretiminde Çevre İncelemeleri Kapsamında Tarihi Yapılardan Faydalanmaya Bir Model: Cacabey Medresesi*, I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni. <http://acikarsiv.gazi.edu.tr/index.php?menu=2&secim=4&txtDocType=3#> (Erişim tarihi: 23 Mart 2019).
- Uyungül, Ö. (2016). *Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Öğrenme Stillere Göre Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına, Akademik Başarılarına ve Kalıcılığa Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

-
- Üstündağ, T. (1997). *Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinin Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Erişime ve Derse Yönelik Öğrenci Tutumlarına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üstündağ, T. (2012). *Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü*. (11. Basım.) Ankara: PegemA.
- Üztemur, S., Dinç, E. ve Acun, İ. (2018). “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze ve Tarihi Mekân Kullanımının 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Algılarına Etkisi: Bir Eylem Araştırması”. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(1), 135-168.
- Yeşilbursa, C. C. (2008). “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Yerlerin Kullanımı”. *Türklük Bilimi Araştırmaları TÜBAR-XXIII-/Bahar*, 209-222.
- Yıldırım, Y. (2011). *Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Drama Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, S. (2013). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Drama Yöntemi ile Öğretimin Öğrencilerin Sosyal Beceri, Empatik Beceri ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zengin, E. E. (2014). *Yöntem Olarak Yaratıcı Drama Kullanımının İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlere Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.